

ІСТОРІЯ ФУТБОЛУ

З ДАВНІХ ЧАСІВ ДО НАШИХ ДНІВ

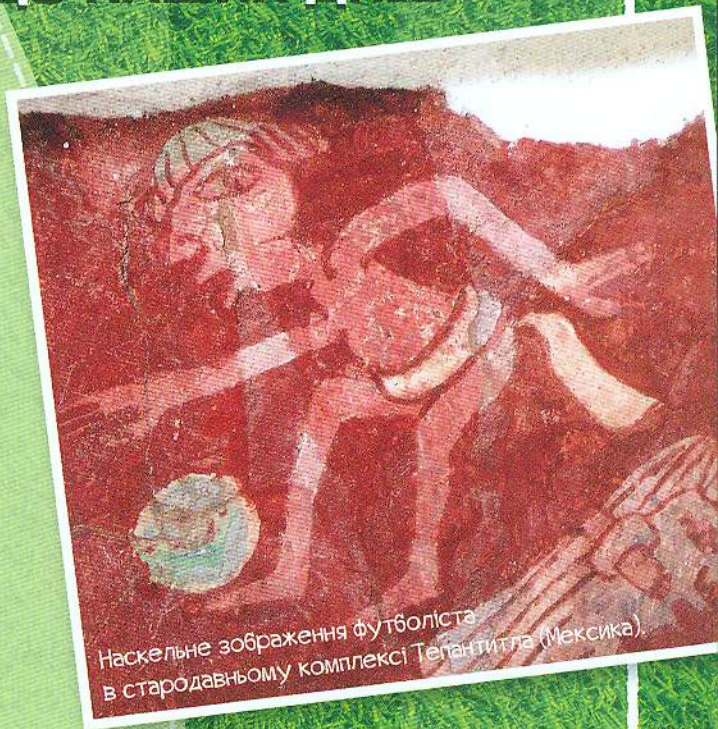
Грати у м'яч людина навчилася з давніх-давен. На давньоєгипетських пам'ятниках можна побачити фігури людей, які грають з якимись круглими предметами.

У Давній Греції гра у м'яч, яку називали «сферомахія», тобто «битва з м'ячем», була одним із видів гімнастики; уже тоді у м'яч грали дві «партії», тобто команди. В «Одіссеї» Гомера згадується про те, що дочка царя феаків Навзікая грала у м'яч зі своїми подругами.

Улюбленою розвагою гра у м'яч була в Давньому Римі. Збереглися описи різних видів м'ячів: малий суцільнолітний м'яч називався «піла», середній, набитий пір'ям, — «паганіка», а великий, надутий повітрям, — «фолліс». М'яч відбивали рукою, на яку надягалося щось схоже на рукавичку-пастку хокейного воротаря. У грі «тригон» брали участь три партнери, які утворювали трикутник і перекидали м'яч один одному. Існував у Давньому Римі й «майже футбол» — гра під назвою «гарпастум», де м'яч відбивали ногами.

Грали у «ножний м'яч» і в часи Середньовіччя; тоді ж уперше з'явилися «криті стадіони» — великі приміщення для гри.

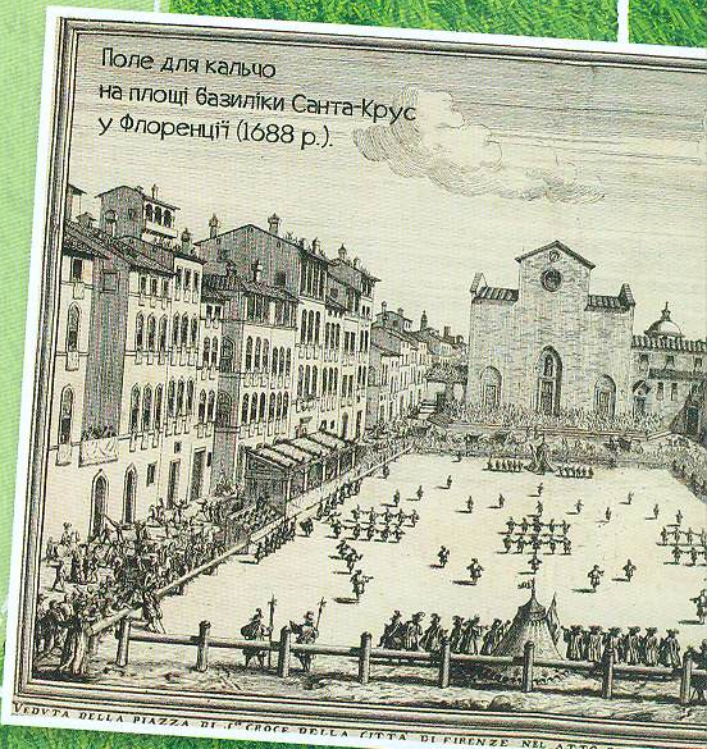
У Новий час у Європі теж із задоволенням ганяли м'яч: це було публічне видовище, яке організовували особливі спортивні товариства. Ще один різновид «майже футболу» під назвою «кальчо» вигадали італійці. Подейкують, що саме вони завезли кальчо на Британські острови, хоча англійці категорично заперечують цю версію.

Наскельне зображення футболіста в стародавньому комплексі Тегантитла (Мексика).

3

Офіційна назва звичного для нас футболу — «association football», тобто «футбол за правилами Асоціації». Ці правила було ухвалено в XIX столітті в Англії, щоб відокремити «наш» футбол від іншого виду гри в м'яч — rugby football.

Поле для кальчо на площі базиліки Санта-Крус у Флоренції (1688 р.).

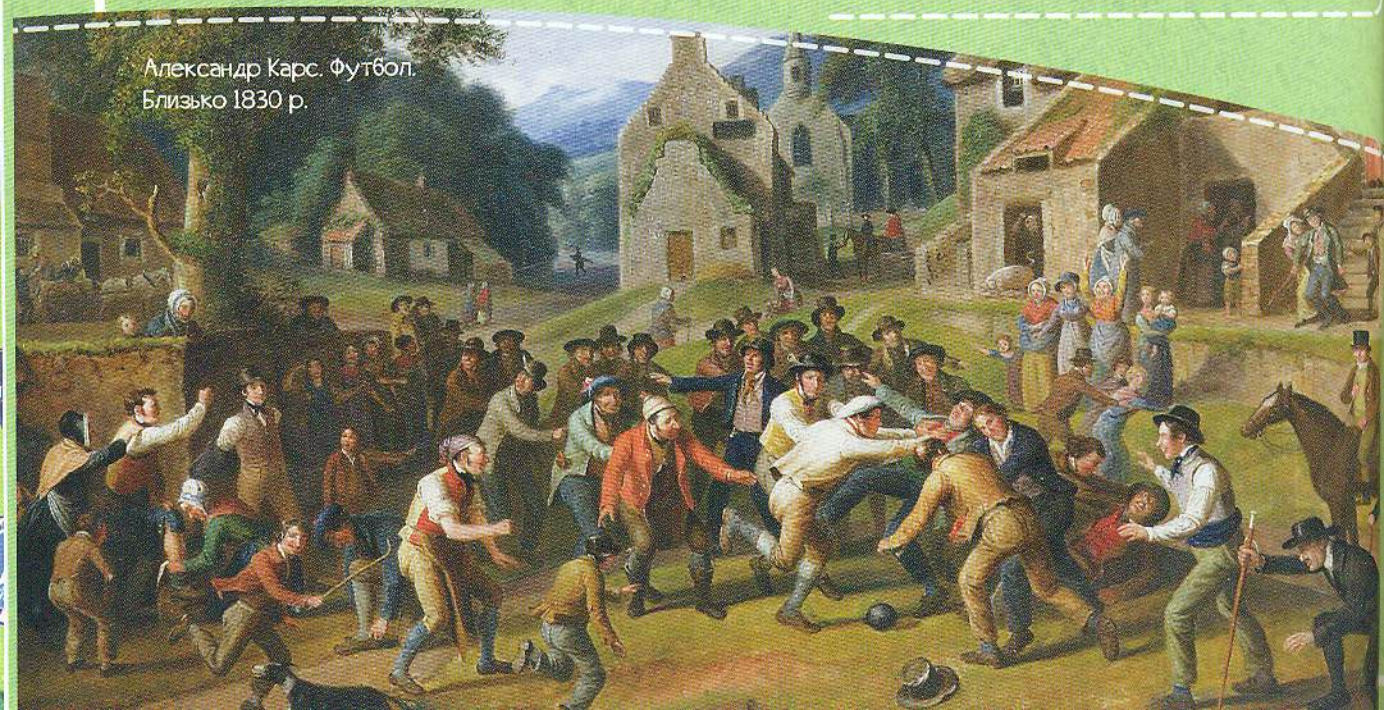
VEDUTA DELLA PIAZZA DI S. CROCE DELLA CITTÀ DI FIRENZE NEL 1688

4

Старовинний англійський футбол був розвагою простолюду. Метою гравців було забити м'яч у подобу воріт, і заради цього учасники гри не обмежували себе в засобах. Напевне, побачивши футбол XVI століття, сучасний уболівальник сприйняв би його за масову бійку. Футбольні баталії в ті часи часто перетворювалися на справжні бойовиська з пораненими й навіть убитими. У 1542 році король Генріх III заборонив «варварський» спорт: порушники-любители спорту могли легко опинитися за ґратами. «Ніхто більше не гратиме в таку вбивчу і криваву гру, що сіє ненависть і ворожнечу!» — зазначалося в королівському указі. До речі, формально цей указ був скасований лише 1842 року. Невдовзі після скасування суворої монаршої заборони, у 1848 році, студенти Кембриджського університету розробили власний устав футбольних правил, який, утім, не відрізнявся спортивністю: у ньому дозволялося застосовувати підніжки, бити суперника по ногах і затримувати його руками.

Александр Карс. Футбол.
Близько 1830 р.

1863 рік став доленосним для майбутнього футболу. Тоді Футбольною асоціацією Англії були офіційно ухвалені «Дванадцять основоположних правил» футболу. Ось вони в скороченому вигляді.

1. Максимальна довжина поля має складати 200 ярдів, максимальна ширина — 100 ярдів; межі поля мають бути позначені прапорцями. Ворота являють собою дві вертикальні стойки, розташовані на відстані 8 ярдів одна від одної, без стрічки або перекладини на них.

2. Команди вибирають ворота за допомогою підкидання монети. Гру розпочинають ударом по м'ячу, розміщеному в центрі поля.

3. Після забитого гола команда, що пропустила його, розпочинає гру. Команди міняються воротами після кожного забитого гола.

4. Гол вважається забитим, якщо м'яч проходить між двома стійками воріт або між ними в проміжку між ними, на будь-якій висоті.

5. Якщо м'яч перетинає лінію поля, то той гравець, який не останнім торкався м'яча, повинен укидати його з того місця лінії поля, де м'яч перетнув її під прямим кутом.

6. Після того як гравець б'є по м'ячу ногою, будь-який гравець тієї ж команди, який знаходиться ближче до воріт суперників, вважається в положенні поза грою і не може торкатися м'яча або у будь-який спосіб заважати іншому гравцеві зробити це, якщо той перебуває у грі.

7. Якщо м'яч виходить за лінію воріт, а гравець команди, лінію воріт якої м'яч перетнув, торкнувся його раніше від гравця протилежної команди, то один із гравців його команди повинен ударом ноги вибити м'яч з лінії воріт з місця навпроти того, де гравець торкався м'яча.

8. Якщо гравець правильно впіймав м'яч, то він виконує вільний удар, якщо одразу ж позначив це місце на полі підбором; для того щоб виконати цей удар, він може відійти назад на будь-яку відстань.

9. Не дозволяється бігти з м'ячем.

10. Не дозволяються підніжки або зачепи суперника; не можна хапати або штовхати суперника руками.

11. Не дозволяється кидати м'яч або передавати його іншому гравцеві руками. Не дозволяється за жодних обставин піднімати із землі руками м'яч, що перебуває в грі.

12. Гравцям не дозволяється носити захисні штифти, металеві пластини або гутаперчеві накладки на підошвах чи підборах їхнього взуття.

Порівнявши «основоположні» й сучасні правила, можна впевнитися в тому, що корінні принципи футболу мало змінилися за півтора століття.

ЗАРОДЖЕННЯ ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ

Коріння найпопулярнішої гри на території теперішньої України сягають кінця XIX століття і ведуть до Одеси. Одними з перших гравців у футбол були англійські моряки в порту Одеси, які створили і найперші команди (ОБАК — «Одеський британський атлетичний клуб» створено у 1878). У 1884 році в Одесі було збудоване перше футбольне поле, гру «foot-ball» іноземці популяризували серед місцевого населення. У 1892 році в Одесі заснований німецький спортивний клуб «Турн-Ферайн» із секцією футболу, а 1899 року сформована футбольна команда виключно з місцевих жителів. Із того моменту кількість одеських футбольних команд тільки зростала: О. Г. Ф. (Одеський гурток футболу), «Вега», «Містран» та багато інших.

Пізніше гра проникла до Західної України, де діяли осередки спортивного товариства «Сокіл». Перші правила футбольної гри надруковано у монографії «Гімнастичні ігри шкільної молоді», яку видав у 1891 році Едмунд Ценар у Львові. Федерація футболу України за матеріалами, наданими львівськими істориками спорту, постановила вважати гру, яка відбулася 14 липня 1894 року у Львові, першим документально зафіксованим футбольним матчем на території України.

Емблема товариства «Сокіл».

6

Команда ОБАК у 1914 році.

